

Artà

ANY II - NÚM. 11

PERIÒDIC INDEPENDENT D'INFORMACIÓ LOCAL

FEBRER, 1984

PREGÓ DE SA RUA

A tots els confreres de la Broma, del Tiberi, del Renou, de la Teca i de la Baldufa, i al poble en general, feim a saber:

—Que, per ordre del Batle accidental, don Gresca, amb l'aquiescència del sen Sarau i madò Bulla, es declara l'estat d'excepció carnavalesca, per a la vila d'Artà i els seus moradors, l'horabaixa del 6 de març, fins a les dotze de la nit en arribar Corema, que al cel fos.

—Entraran en vigor, per uns moments, els drets naturals a la bauxa, al divertiment i a la crítica, bufi qui bufi, sense altre límit que la regla, generalment admesa: "el que no vulguis per a tu, no ho vulguis per a ningú".

—Per defensar el dret a l'alegria, sortint, si cal, de botador, es poden usar serpentines, confetti, farina, i altres armes de contundència similar. No vagi per dit, però la saturació musical és pràcticament obligatòria.

—L'autoritat tindrà esment a servir i fer complir els següents principis:

1. Per Carnaval, tothom és igual.

2. Per Carnaval, tota cosa val.

3. Qui no vol pols, que no vagi a s'era.

—Es permetrà la disfressa que sia, manco les indecents. Exigim, per això, a fadrins, a fadrines i a senyores que tothora semblen faristols que, per un dia, alegrin el públic amb mudes adequades.

—Són fora de llei els que, deliberadament, fan feina quan no toca. Se'ls aplicarà la sanció pertinent: faran cap a Sa Plaça i pagaran els beures que a la seva salut es destinin.

—Es intolerable tota mostra de serietat o de tristor que no sigui rigorosament justificada. A tal delictes se li aplicarà la sanció més impertinent.

—No caurem en puritanisme, però advertim el públic dels perills de la gatera incontrolada. Eludim tota responsabilitat si els excessos de Carnestoltes s'han de lamentar per Tots Sants.

—Pressuposam la intenció de no ofendre Déu ni el proïsme. Es deixa a l'àrbitri de cadascú la pregària en desgreuge dels pecats comesos, si es fa amb la deguda reserva.

Que el bon humor comandi i predomini, *per omnia saecula saeculorum*. I qui no sap llatí, que soni el violí... o la ximbomba.

Artà, febrer de 1984.

EDITORIAL / HEM D'INSISTIR

Sí, hem d'insistir sobre la qüestió dels nostres impostos municipals. En el n.º de gener donàrem la notícia que, per poc, no se pren l'acord de posar un recàrrec del dos i mig per cent a favor de l'Ajuntament, en l'Impost sobre la Renda. Sis vots a favor i cinc en contra feren engronsar la balança. Però donat que calia majoria absoluta en aquest cas, els sis vots no bastaren, i la cosa no va anar bé. Millor dit: va anar de primera, sobretot per a les butxaques dels artanencs.

No volem discutir, ni dubtar tan sols, sobre la necessitat o la conveniència dels impostos, dels tributs en general. Això seria un doi com unes cases. L'Estat, les Comunitats Autònomes i, com és natural, els Ajuntaments, han de recaptar diners per tal d'atendre les seves obligacions, que no són poques: conservació de carreteres i camins, il·luminació de carrers, festes, seguretat ciutadana, foment de la cultura, esports, etc., etc. Es de raó, doncs, que les Entitats públiques esmentades poden, i deven, posar tributs a fi de donar el millor servici possible als seus administrats. Això, per descomptat.

Ara bé, "entre poc i massa, diuen, sa mesura en passa". I aquí està el bessó de la qüestió: en la mesura, en el seny per a saber fins a on es pot arribar en una nova imposició municipal, donades les circumstàncies d'un moment determinat. Perquè, ara com ara, —això ho sap tothom— les coses no van "de lo millor": empreses que se donen de baixa perquè no poden subsistir, el "paro" que augmenta d'una forma bastant alarmant, la Seguretat Social que cada mes se'n du una bona tallada dels nostres ingressos. No, ara no és hora d'augmentar la pressió fiscal, encara que a Madrid creguin el contrari pitjant el manat de cada dia més.

D'imposts, en tenim molts a Espanya. El nostre sistema fiscal, per sort o per desgràcia, és

prou esponerós i una llista, sens dubte incompleta, de tributs estatals, solament estatals, podria ser aquesta: Impost sobre la Renda, Impost de Societats, Impost sobre el Patrimoni, Impost de Successions, Impost sobre Transmissions Patrimonials, Impost de Tràfic, Impost de Duanes...

Els Ajuntaments també tenen un bon grapat de tributs en les seves mans. Sense pegar molt arreu trobam tots aquests: tributs locals gestionats per l'Estat (Quota fixa de la Contribució Rústica, Contribució Urbana, Llicència fiscal d'activitats comercials i industrials, Llicència fiscal d'activitats professionals i d'artistes); de més a més, l'Impost sobre Solars, l'Impost sobre Circulació de Vehicles, l'Impost de Plus Vàlua, l'Impost sobre els Vedats de Caça...

Pots ben creure, lector benivolgut, que si en un moment donat l'Estat i els Ajuntaments, per dissort, se decidien a amollar amb una certa pressió tots els impostos esmentats, pobres de nosaltres! Opinam sincerament que, en aquest cas, la vida econòmica espanyola se paralizaria del tot. Així com sona.

Per tant, tornam a la idea d'abans: els impostos, en els temps que correm, s'han de posar amb mesura, quasi ens atreviríem a dir que amb una certa i primmirada moderació. Això si volem que les coses vagin bé.

Hi ha països —per cert, els capdavaners, econòmicament parlant— que han provat de fer-ho així, o sia, han reduït impostos i fins i tot n'han suprimit alguns. I sembla que els bons resultats no s'han fet esperar: s'han creat noves empreses, s'han creat nous llocs de treball, la gent ha recobrat la il·lusió perduda i un nou horitzó de benestar s'ha obert clarament davant els seus ulls.

Preneu llum de Na Pintora!

GLOSES IL·LUSTRADES D'EN TONI BUTLER

Año 2 - N.º 11 - Febrer 1984

Colaboradores:

GABRIEL GENOVART
PLANAS SANMARTÍ
JOSEP MELIÀ
JOAN REUS (Fotografia)
MARGARIDA SIQUER
NICOLAU CASELLAS
BONET DE SES PIPES
MACIÀ RIERA
GREGORI MATEU
SANTIAGO PERELLÓ
BERNARDO COMAS
ANTONI GINARD CANTÓ
JOAN SARD I PUJADAS
JAIME MASSANET
J. MASCARÓ PASSARIUS

Coordinación:

SERAFÍ GUISCAFRÉ I
JOAN ESCANELLAS I LLINÀS

IMPRENTA POLITÉCNICA
Troncoso, 3. Teléfono 21 26 60
Palma de Mallorca
Depósito Legal P. M. 203-1983

De ses escoles es nins
igualment totes ses nines
anaren a sembrar alzines
entusiasmants, i pins.
I també molts de veïns
enc que fossin de mans fines.

Amb gavilans i fessets
amb poals per regar-los
a s'Ermida i ets Olors,
que se'n feren de clotets!
Era un gust ets al·lotets,
sembrar pins es veure-los.

Es foc, ses nostres muntanyes
en deu anys ha destruït.
Artà n'és bastant ferit;
mos acopa ses entranyes
si entre tots no tenim manyes
d'aturar es foc maleit.

Si mos llevam sa peresa
i ses mans tots mos donam,
tal vegada així logram
visqui sa naturalesa.
Per tenir a gent ofesa
quasi tots llavò heu pagam.

per GREGORI MATEU ESTARELLES

arrencar de la terra, encara que de vegades estigui trist. Si ell no hi fos, moriria una esperança gojosa, sempre desperta a la felicitat i al delit de viure.

En el petit jardí del convent, hi tenim un taronger. Es un arbre vell, vestit de fulles d'una verdor fosca, envoltat de margalides, gladiols, roses, cactus i una "enredadera" que s'enfila agosaradament per damunt de les teulades.

Ha estat fins ara un bell arbre, guaridor de records entranyables, un poquet emmalaltit pel temps i per les altes parets que li han robat el sol i la pluja. Hi ha dies que ha tengut les seves branques despallades, esgrogueïdes i tristes. Eoa com la senyal feresta de la mort.

Però enguany ha reviscolat. Ha rebrotat sense empegueïments, desafiant les murades que l'havien deixat enfonsat, i s'ha omplit de taronges, vermelles, sanes, delitoses, mentre els seus ulls miraven cap amunt.

M'han parlat d'arrancar-lo. Aoa es necessiten patis per jugar a la pilota, llocs amples per a activitats esportives. Però la veritat és que no s'ho mereix que el tallin. Ell ens parla humilment dels valors de la bellesa, és com un cant permanent a la vida, sembla com un símbol de l'home que vol anar endavant. Ell sobreviu per damunt les ventades, el fred, la manca d'aigua, l'oblit i moltes d'altres contrarietats.

Ara m'agrada mirar el seu cos, esponerós, ample, verd, tacat per puntets de sang que semblen una constel·lació mironiana. Encara que durant l'any quasi no li he fet cas, ell me regala el seu fruit dols, suau saludable. Cada grell és una font de vitamines, sucre, dolçor i vida.

El taronger del meu jardí avui me sembla més hermós, més amic, més poeta de la meua casa, més company de les meves soledats, més meu. No, no el vull

PACIÈNCIA

A la paciència, no li manquen elogis. Només amb l'arreplec de dites que l'alcen i prediquen com a la panacea, ja n'hauríem fet apoteosi: "Paciència! —diuen—: el món no s'ha fet en un dia", "de paciència se'n necessita molta, i encara no basta", "sofrir per embellir", "moltes candeles fan un ciri, i moltes gotes, un riu", "qui dia passa, any empeny" "a poc a poc, que fris"... Un pilot de refranys ressona per un tema: una virtut divina, gentil i benaurada, de savis i de rucs, d'abelles i elefants; una virtut immensa, dida per a les altres, que procura la pau i alleta la ventura, l'amor que no s'irrita, el goig i l'esperança: santa paciència!

Tota una lletania comana paciència. "Per paciència —llegim en el *Fèlix*— esdevé consolació e plaser..." L'ira, en canvi, multiplica la pena; trabuca el seny en orgull i folia; fa tristor, malura, engronyament... La impaciència tuda l'energia, encamella les hores, vessa l'avui en el demà,

i l'un amb l'altre s'evaporen. Estranyes malalties buiden el nostre cor de temps i d'alegria.

Depurar la llengua de barbarismes és feina difícil i crua, que vol serenitat i senzillesa, maneres suaus i tremp enèrgic. Obrem amb rectitud, però que campis la ballarina de l'humor, i confiïm en Déu, que té la bossa blana. Mantenim el refús a la barbàrie, amb l'esperança ferma que mudi la maror. Per a nosaltres, l'expressió comuna "demà serà un altre dia" és envit a la tasca i auguri clar de bona sort.

Entretant, guardem-nos de l'enuig (tant i més, de "l'enfado"), estalviant *volades* i *moneies* (no parlem de "berrinxes"). Si dus el dia sis, no estàs per orgues i tens humor de *futris* o de *mil dimonis* (no "de perros") simultani amb *rampells* furiosos (no diguis "arranques"), procura't un esplai, abans d'enfereir-te, que perdis els *estreps* (i no els "estribos"), surtis de *polleguera* (no de "casilles") o de "quici"), facis potadetes i treguis foc o sabonera.

Si ets *nyico*, *malaixamiu* o *repelenc* (d'altra manera, "cascarràbies"), assuaui't l'aspror i ensucra't la rebequeria, per a viure, tu i altri, més a pler. El mateix diríem a un puntós o piconari: no sigui *esquiterell* (ni, manco, "quisquillós") i no *remugui* ni *xaluqui* ("refunfunyar" és doblement inacceptable). Aires tan rigorosos no poden sobreviure. Bur-la de si mateix li seria ben útil... I altament cristiana, que no ho dubti!

¡Alerta a moure un *daltabaix* i, evidentment, "la mari-morena", "el San Quintín" o "la de Dios es Cristo"! : ¿No en tenim prou amb un *sagramental*? Evitem el *retret* o l'*arrambatge* (i, amb més motiu, "reprotxe" o "rapapolvo"): no són gaire eficients, ni tampoc l'*escalfada d'orelles* (la "bronca" forastera), tan arreu preferida. La suavitat és més operativa. I si, amb l'agror de la paraula, suprimíem també la impuritat de lèxic, ¿què faltaria més per assolir la glòria? El cel obert, és clar!

JOAN ESCANELLAS I LLINAS

5 ESPINELLES PER A L'AMIC SERA FÍ GUISCAFRÉ

per MIQUEL BOTA TOTXO

Girem els ulls cap al sol
per copsar millor la llum,
sense cortines de fum
que aturin el nostre vol;
perquè allò que fer i dol,
ofegant la veritat
i els drets de la humanitat,
és el mal, l'odi i la guerra
que reguen de sang la terra
i esfulen la llibertat.

Si pujant per la drecera
assolim abans l'altura
i el seny és llei i és mesura
de la nostra primavera,
enarborem la senyera
de l'eterna joventut
i alcem, més potent, l'escut
símbol d'una raça forta,
d'una llar que ha obert la porta
ovirant la plenitud.

Bé que "el teatre és un joc
i és un rite". Són paraules
certament teves, no faules
que parlen de cendra i foc
per encendre poc a poc
les idees i l'anhel.
El nostre esperit fidel
a l'essència de la vida,
arbre amb soca és ressorgida
de la força de l'arrel.

L pau i la germanor
nien dins el cor d'Artà,
que madura fruit i gra
amb sa regust i sentor
de la terra, quan l'amor
dóna coratge imponent
a l'ànima, al pensament,
la pau i la pregonesa
del goig i la saviesa
que impulsen l'enteniment.

El joc governa i domina
totes les races del món.
¿I quin home no es confon
quan no sap per on camina?
Una rosa i una espina
configuren el procés
vital i la lluita adés
per deixar un gràvid missatge;
perquè és el joc del coratge
allò que mou el progrés.

Dibuix de l'autor.

Pollença, gener 1984. PAU

La radiestesia y el agua subterránea

Antiguamente la radiestesia ya estudiaba las corrientes subterráneas de agua. Tenemos hechos bíblicos como el de Moisés, que con su vara hizo brotar agua de la peña para saciar la sed de sus seguidores.

No quiero hacer historia de lo que ha sido la radiestesia desde los principios de la humanidad hasta nuestros días, ya que sería un nunca terminar, porque la mayoría de los minerales, antiguamente fueron descubiertos por célebres radiestesistas; la mayoría de fuentes y pozos se descubrieron con el arte de la radiestesia.

Quiero mirar por la ventana y contemplar el nuevo día que pronto amanecerá, y en mi presentimiento veo muchas nubes negras que se presentan a ese nuevo día, nubes que no son de agua potable, sino de aguas contaminadas y radioactivas, que la Humanidad ha hecho elevar desde sus grandes fogatas contaminantes. Estas nubes se descargarán sobre nuestros suelos, regando la superficie del planeta de una gran sequía y de aguas contaminadas, y hay que tomar medidas de supervivencia. En la actualidad ya se han descubierto aguas subterráneas a gran profundidad, con tanta nocividad, que ni las plantas podían desarrollarse, porque

dicha agua, al salir a la superficie, hacía montones de espuma de color oscuro y maloliente; se observó por casualidad que los pájaros que acudían a beber, al poco rato de haber bebido se quedaban sin vida. Por tal motivo se anuló la extracción del agua para el regadío del terreno, ya que dicha agua, lo que tocaba era dar vida a las plantas y no era así, sino que en general se las quitaba. Tendríamos que tomar el paraguas y no esperar que estas nubes se descarguen sobre nosotros.

En particular, en esta bella Roqueta del Mediterráneo, tendríamos que tomar todas las medidas necesarias que estén a nuestro alcance. Creo en la necesidad urgente de construir plantas depuradoras y en un control de vertidos de aguas residuales y en un menor abuso del agua subterránea. Tenemos que ser conscientes de que nuestras reservas de aguas potables subterráneas se están agotando y hay que pensar en ese nuevo día que se presenta con muchos nubarrones.

Antiguamente todas las casas de campo se construían su cisterna para tener agua potable, para su uso doméstico. De ellos tendríamos que aprender e imitar.

No tenemos que creer que dicha Roqueta esté surcada por varios ríos subterráneos procedentes del continente: sólo es una fábula divulgada por falta de conocimientos geológicos. Sólo nos llega el agua potable que Dios nos manda a través de esas nubes que pasan por encima de Mallorca.

UN RADIESTESISTA
MIGUEL MOREY LLITERAS

LA FLOR DEL ALMENDRO

En los primeros meses del año, Mallorca se viste de fiesta, porque la flor del almendro decora los campos con su graciosa belleza, cuyo colorido comprende todos los matices del blanco brillante al rosa fuerte. Flores sedosas, armoniosamente dispuestas a lo largo de sus ramas. Es... cual una Primavera que nos visita en invierno.

Para las amas de casa, una rama de almendro es cual un trofeo, porque resulta muy decorativa en el hogar.

Se consigue, a veces, esquivando miradas fiscalizadoras... Tras una ojeada al camino (desde el coche)... murmuramos:

—Ahora no veo a nadie... ¡baja! ... ¡allí! ... aquella rama de la derecha las tiene muy grandes.

Y, callandito, cortamos la rama... y echamos a correr, ocultando el producto del latrocinio, porque este acto se considera un sacrilegio, ya que las flores serán fruto en un día próximo.

Hace unos años, con motivo de una entrevista que hice a D. Gabriel Font, Secretario del Fomento del Turismo, me enseñó una serie de fotografías maravillosas. Era muy amante de las excursiones a pie y me habló de varios lugares de nuestra Isla desde donde se contemplan paisajes de ensueño en la época de los almendros en flor: desde lo alto del Monasterio de Cura, desde Establiments, desde Galilea, desde Sant Salvador de Artà que, en esta época parecen fantásticas nevadas. Y es que —decía el Sr. Font con mucha unción— nuestra isla, ¡bendita isla! es maravillosamente hermosa.

Ametlers florits

La “madona” de la finca abre el ventano que asoma al campo de almendros. Mujer al fin, exclama:

—¡“Sebastià!”, avui ses flors estan més hermoses que mai”.

El payés, más práctico que su mujer, tras ella emite el primer bostezo matinal, ruidoso en grado sumo, y añade:

—“Si ¡foi! Bona anyada, idò!”

MARIA GIL

ELS REFRANYS ARTANENCs

P'en LAU

Els refranys, els proverbis, els adagis, els modismes i altre cabal de frases fetes, són fills anònims del poble, nats ningú sap quan ni com, assaonats per la llecor popular i congriats entre la gent de casta senzilla amb el llenguatge planer de la conversa diària, net de cultismes i de mots empiulats. Corren de boca en boca anys i més anys fins que la consideració del poble marca el seu destí: o cauen en el pou de l'oblit o l'accepta integrant-los al llenguatge de la comunitat, a la qual arriben a qualificar i fins i tot segellar. Com sabem, n'hi ha un reguitzell de no dir, pluralista i variat; toquen tants de temes que difícilment es poden classificar. Alguns, per incloure raonaments de caràcter general, han estat admesos per la majoria de cultures; altres, de contingut més particular, han pres estatge als països que els emmotllaren sense sobrepassar les partions frontereres i, finalment, els de més curta volada, de caire localista, solen ajaçar-se al terme municipal que els alletà. Aquests, els casolans, els amarats de saba artanenca són els que interessèn aquí, tant per la seva condició genuïna de fills del poble, com per la possible vinculació amb les nostres coses, tasca que hauríem d'esbrinar entre tots.

Els “ditxos de vei”, “los dichos vulgares... nacidos y criados entre viejas tras el fuego hilando sus ruecas” al dir de J. Valdés i que, referit a la nostra contrada llevantina de Mallorca, vendria

a ser, poc més o manco: “... mentre les dones en les vetllades d'hivern espor-gaven la llatra i cosien senalletes davant l'escalfapanxes”, són tan antics com la mateixa humanitat. Apareixen per Orient, els trobam als aforismes de Confuci (del qual n'ha sortit fa pocs dies una edició en la nostra llengua), al “Llibre dels Morts”, o al “Llibre dels

Proverbis” per aflorar més envant pel Mediterrani en boca dels filòsofs grecs, tal com ho observam a la doctrina de Pitàgoras, formulada a base d'axiomes i en els grans pensadors de l'escola llatina. Abunden al “Quixot”, a “La Celestina”, a les obres de Sem Tob i d'Erasme (el qual en recopilà prop de cinc mil), a les de López de Mendoza, a les

del Marqués de Santillana i als escrits dels nostres acostats Ramon Llull, Ausias March i Eiximenis.

Els refranys, expressió viva de l'art popular que solen incloure una moralitat compendiada, un senzill pensament o una veritat concisa presentada amb aire sentenciós, festiu, enginyós, xocant o dramàtic; amb rima o sense rima, amb gran varietat. La temàtica és àmplia i plena de matisos: tracten l'amor, el matrimoni, les malalties, el temps, l'agricultura, els oficis i qualsevol altre manifestació referent al gènere humà. N'hi ha amb valor autònom, singulars, altres d'arrels comunes; no manquen els de significància oposada que, per entendre, cal considerar dins el context que els envolta o la circumstància a què fan al·lusió. Alguns presenten formes arcaïques o mal garbades, per conservar les formes i l'esperit de la llunyana època que els configurà. Emparats en la seva validesa, ens servim d'ells per reforçar les nostres exposicions. Pronunciats amb encert, afalaguen l'oïda, però el seu abús o la mala aplicació empalaga. ¡I que ho és d'agradosa la conversa dels vells de foravila i altra gent incontaminada!, quant i més al costat de la dels joves poc remirats que amb sa poca alatxa del món manegen els “vale”, “tio”, “macho”, per pa i per sal. I, guardau-vos com de caure de fer-los-ho avinent, perquè haureu malcomprat. Així va això i no hi valen comandacions.

COL·LABORACIÓ

NATO FERRAGUT propietari de Ferrutx fins 1302

Sempre m'és grat parlar d'Artà, bell topònim de ressonància grega. Record que essent jovecell, quan estudiava Geografia Política Internacional havia de gravar penosament a la memòria llistes interminables de poblacions importants de tot arreu del món i al passar per Hel·lènia, me returava i repetia una i altra volta: "Arta sobre el río Artino, Arta sobre el Artino, Arta sobre el Artino..."

Per altra part, els anys 31 i 32, en mos viatges juvenils a la vila llevantina, coneguí alguns bons amics d'entranyable memòria: L'apotecari Pujamunt, més vell que nosaltres, al qui respectàvem com a mestre; En Pere Sancho; el culte Joan Sard, encara amic; En Joan Melià, Secretari aleshores de l'Ajuntament...

Finalment, sembla que l'excels poeta Miquel Costa i Llobera vinculà, per a sempre, els pollencins a la vila d'Artà amb el seu immortal poema "La deixa del geni grec".

Es natural, doncs, que de tant en tant, brosti el nom hel·lènic, en ma paraula, del poble estimat. I un bon dia, recentment, a una breu tertúlia de cafè a on hi havia l'estudiós col·laborador d'aquesta revista, En Nicolau Casellas, sortí el vellíssim personatge històric Nato Ferragut, propietari que fou de l'alqueria de Ferrutx fins a 1302, en què la va vendre, junt amb altres tres contigües, al Rei Jaume II, per establir-hi una devesa de caça.

No parlarem de la relació o binomi Ferragut-Ferrutx prou coneguda gràcies a la fidel i exhaustiva exposició d'En Llorenç Lliteras en el seu llibre excel·lent de història titulat "Artà en el siglo XIII". No, més bé sobre petites sotileses adients a nom i llinatge d'aquell Nato Ferragut. Per exemple: Crida l'atenció aquest nom de pila Nato, del que no coneixem cap Sant en el Cel, i succeeix sovint quan una persona porta un nom poc freqüent o és d'una forta personalitat: crea amb son nom un malnom o àlies que tramet als familiars i descendència.

Sa Devesa Bec d'En Ferrutx.
Dibuix de Joan Llaneras Sancho.

I així succeí amb aquest Nato, puix els seus descendents figuren als llibres de capbreuacions com àlies Nato, fins al segle XVIII, és a dir, cinc segles de vigència.

Per altra part, també es comentava que el poeta Costa i Llobera, en el tràgic poema històric "El Castell del Rei", conta que, retuda tota l'illa de Mallorca, sens resistència alguna, pel maig de 1343, a l'hipòcrita invasor Pere IV del Punyaleit, sols el Castell del Rei arborà la bandera del ja embarcat rei legítim Jaume III, durant el setge posat per les tropes de l'usurpador des del 8 de juny fins al final d'agost, prop de tres mesos de perduda, d'antuvi, inútil lluita quixotesca

Es evident que els defensors del Castell enrevoltat pels mercenaris i almogàvers de N'Arnau d'Erill no haurien pogut resistir tres mesos de setge sens avituallament, que havia d'ésser difícil, nocturn i perillós, jugant-se la vida cada nit. Així, tres joves valents, de nit, amb fosca negra, arreplegaven bestiar orat, ovelles i moltons de la muntanya i els feien entrar en el Castell per la poterna, oberta a un senyal convençut.¹

A l'esmentat poema "Castell del Rei", l'autor posa el nom dels tres joves fidels, un d'ells N'Ató, al qui califica d'ardit. Vegem-ne uns versos:

Es un dels tres
l'ardit N'Ató l'Aragonès,
fill de bon pare,
del que tothom respecta encara,
cap de lleials.

—Los del Castell a les fosques
podran fer-ne provisió,
i si s'obri la poterna,
a bon punt, hi entram tots.

—A l'obra, companys, a l'obra!
exclama l'ardit N'Ató.

Respecte dels llinatges composts, se comentava que dins la nostra àrea lingüística és corrent unir un substantiu amb un adjectiu per formar el cognom. Així, en el Ferragut, s'aglutina el substantiu "ferro" amb l'adjectiu "agut". Per contra, són poc freqüents els de primer un adjectiu i segonament un substantiu². Tal costum no ens ve de la romanitat, sinó de les invasions germàniques, possiblement dels vàndals, alans i francs, que solien unir sempre un substantiu amb un adjectiu.³ En el Llibre de Repartiment figura el cognom que ens ocupa com a "Ferro Acuto", derivació vulgar, sembla, del llatí culte "Ferrum Acutus".

No sé com va sortir en la conversa, que l'amic Francesc Serra de Gayeta, historiador pollencí que morí el dia 9 de desembre passat, fent-ne eco del traspàs tots els diaris de Ciutat, me va dir un bon dia que la meua esposa Catarina Vila era descendent, per via materna, de Nato Ferragut.

Bon investigador incansable en les pàgines i arrugues dels nostres arxius, trob' en el Llibre de Capbreuacions de finals del segle XIII que en Nato Ferragut, el dia 11 d'octubre de 1276, a dos mesos i cinc dies de la mort del Rei En Jaume, capbreu la Possessió del Castell manifestant: "...lo sereníssim Rei En Jaume, de gloriosa memòria, conquistador de Mallorca, me feu cessió de la Possessió del Castell..." Confrontava per tramuntana i llevant amb el rebotir de la mar, per migjorn

¹ El Castell estava dins la vasta possessió anomenada Terres del Castell o Alqueria del Castell. El bestiar era propietat d'aquella terra, d'En Francesc Ferragut, nét d'En Nato. Va poder demostrar a la Justícia de N'Arnau d'Erill que no estava implicat en l'entrada de bestiar en el Castell i salvà sa vida.

² Vegi's alguns cognoms de substantiu i adjectiu: Riusech, Riutort, Riubò, Puigvert, Fontclara, Fontcuberta, Masroig o Marroig, Puigcerver, i sols poquíssims d'adjectiu i substantiu: Bofill, Bonnin, Bellveí...

³ Vegem alguns cognoms germànics aglutinats de substantiu i adjectiu, amb l'equivalència mallorquina segons l'eminent filòleg F. de B. Moll: Cifre = Pau victoriosa; Rotger = Llança poderosa; Gelabert = Sageta brillant; Gelart = Sageta dura; Galmés = Governant Famós; Gamundí = Defensa vigilant; Arguimbau = Indígena audaç; Alomar = Vell famós.

amb la Cala S. Vicenç, i per ponent amb la possessió de Ternelles.

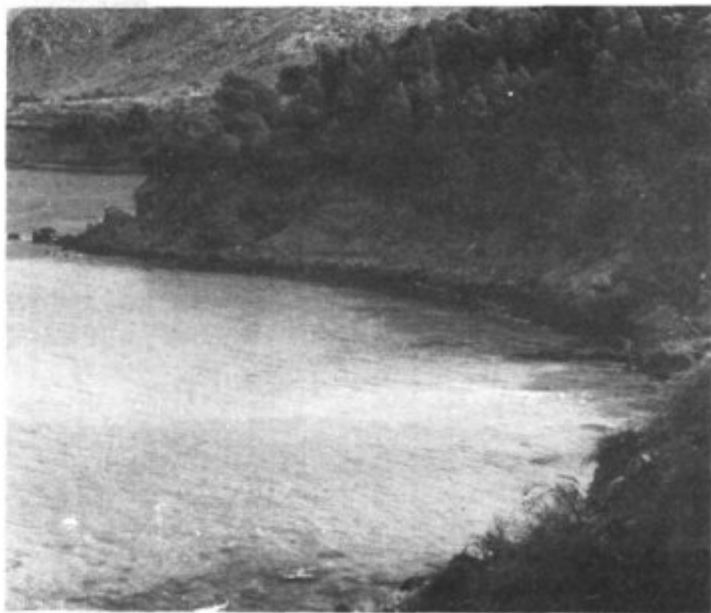
Va fer l'arbre genealògic des de 1276, partint d'En Nato i sa muller Maria, fins al segle XVII, en què fineix la línia masculina dels Ferragut, i dues femelles, Joana i Margarida, portant per dot mitja possessió cada una, es casà la Joana amb el Notari Torrents, i la Margarida amb En Lleopard Vila.

I me digué el bon amic: "La teva dona descendeix d'aquest darrer matrimoni; pren això i... ja t'arreglaràs; continua tu per avall, per avall fins a Na Catarina".

I me vaig "arreglar" cercant full per full, segle per segle, a l'Arxiu Diocesà i Arxiu Parroquial de Pollença aconseguint la comanda consell de l'amic finat i... a punt ja de concloure la tertúlia, breu descans entre feina i feina, me digué l'amic Casellas: "Segurament interessaria als lectors de "Artà" saber quelcom més de Nato Ferragut. Si escrigués la curiosa conversa que hem tengut, aportaria unes petites dades a la nostra història local".

Escrita està amb fidel afecte a la vila d'Artà.

FRANCESC BONNIN

Indrets de Cala Mata per on s'hi caçava el porc singular.

LA INSEGURIDAD Y LA CRISIS

Anoche, en la barra de la discoteca, Tomeu, el ratero titular de la vieja ciudad fidelísima, hizo su peculiar diagnóstico de la crisis. "No hay un duro en ninguna parte —dijo—. Os puedo asegurar que nadie tiene un céntimo. He abierto por lo menos veinte coches y ni de milagro se encuentra una perra".

La ecología de los piojos, el desahogo sindical de los parásitos, puede provocar este tipo de elocuencias tan sinceras y lúcidas. Tal vez sea la resaca de la demagogia. La pesada realidad que descubrimos justo a la mañana siguiente de la noche anterior.

Hace pocos años, por ejemplo, en el Parlamento era frecuente escuchar propuestas de la oposición para modernizar el sistema penitenciario a partir del principio de quienes delinquen no son los verdaderos culpables. Porque es la sociedad capitalista, con sus tremendas injusticias, la que les ha llevado a delinquir. Del otro lado, nada menos, la segunda oposición, la derecha dura, proponía el establecimiento de la pena de muerte, jarabe de palo y bota militar. Parecía como si unos y otros, el callejón del Gato del esperpento nacional, se esforzaran por reencarnar al anarquismo y a la Inquisición. Un doble brindis de la radicalidad enfermiza en perjuicio de la inmensa mayoría.

Ahora, por fortuna, las cosas son formalmente un poco distintas. Ha hecho falta sacar dos veces los presos comunes a la calle para convencerse por necesidad de que estaban mejor dentro que fuera. Las estridencias de los demagogos se están apagando. Pero colean sus escritas y fariseos. Todavía hoy uno de los más altos cargos del Gobierno, con Bertolt Brecht como coartada, se pregunta si es más culpable el que funda un banco o el que lo atraca. Otros dicen que la inseguridad ciudadana es un problema de sugestión. "Hay que acostumbrarse a dejar las joyas en la caja fuerte y no llevarlas por ahí provocando a los ladrones", ha dicho una primera autoridad provincial.

Poco más o menos como cuando los doctores de la Iglesia tildaban a la mujer de perversa por tentar a los varones. Cualquiera que tenga memoria puede recordar que se trata con mucha mayor dureza a los policías que a los ladrones. Una de las resacas de la Dictadura fue permitir que una buena parte de la sociedad creyera que los policías no estaban del lado de los ciudadanos, sino en su contra.

Cierto que ha habido comisarias donde responden a la denuncia de un robo con frases como: "¿No querían ustedes democracia?". Ciertamente, también, que alguna vez se escapa un desahogo de las fuerzas de orden público en contra de los jueces. Pero el aumento de la delincuencia no es culpa de la ineficacia de la policía. Ni tiene como único origen la lentitud de la justicia.

El proceso es muy profundo. En primer lugar, porque mucha gente mira a la justicia con la misma indiferencia que Alicia cuando alguien robó las tartas de la reina. "A

ver si termina pronto el juicio y reparten los refrescos", hace pronunciar Carroll a la rubia Alicia. Y no me digan que estas palabras no son bastante parecidas a las que algunos hombres públicos van dejando caer de su sobaquera.

Por todo ello Tomeu, un rata y un servidor, hemos acabado por tener intereses complementarios. El entra a robarme cada dos años y si la próxima vez no encuentra nada qué llevarse se sentirá tan estafado como cuando abre un coche tras otro sin encontrar una perra chica. "¿Y para esto hemos traído la democracia?", se preguntará con el mismo sarcasmo con que el profesor Estapé comentaba si para eso habíamos ganado una guerra cada vez que le tocaba hacer cola en el bar de las Cortes.

No comparto el simplismo de quienes asimilan la democracia con la debilidad de la autoridad. La democracia no es necesariamente canija ni puede sobrevivir acollonada. Lo que pasa es que algunos confundieron la transición con el paso de un sistema que era débil, a otra situación que si se caracteriza por algo es porque a veces es incómoda asfixiante para el que cumple la ley y permisiva y libertaria con quienes la infringen.

Hace pocos días la prensa publicaba que el inglés Ramón invitaba a comer a quien le había robado la cartera en la línea V del Metro. Y Amando de Miguel se dirigía a sus ladrones —yo suelo escribirles, a mi modo, a los míos, y a este paso la correspondencia entre víctimas y ladrones titulares será una de las ramas del impuesto revolucionario que la vida moderna nos obliga a pagar a todos nosotros— advirtiéndoles que si abusan de las libertades democráticas corren el peligro de derrumbar las bóvedas celestes que les permiten respirar. Bueno, como es obvio, no lo decía de una forma tan cursi y rebuscada porque la sociología empírica solo es cursi en las conclusiones y se limita a ser pedestre en su lenguaje aparentemente aséptico y descafeinado, pero venía a decir esto que queda transcrito. Lo que no soy capaz de sospechar es la reacción de un ratero ante este tipo de reconversiones. Después de tantos siglos de divinización del buen ladrón, con Robin Hood, Joan de Serrallonga, Luis Candelas, Diego Corrientes y ahora, para colmo, Curro Jiménez, cualquier forma de quitarles a unos para dárselo a los demás tiene buena prensa. Incluida la política fiscal. Nos guste o no nos guste, y mal que nos pese, esta es una sociedad edificada sobre la convicción del que nos roba merece cien años de perdón. Porque, demás está decirlo porque ya lo dijo Proudhon, la propiedad es un robo, y a fin de cuentas, todos somos ladrones. Sólo queda por ver qué ocurrirá el día que a nadie le quede una peseta como teme, recostado en la barra de la discoteca, el reincidente ratero de la fidelísima ciudad amurallada.

JOSEP MELIA

JOAN ALZAMORA JUAN (Es carter)

(Continuació de l'article del Pare Rafel Ginard Bauçà)

En Joan Alzamora va anar un parell d'anys, com aprenent de marger, amb Mestre Pere Manuel. De marger passà a pica-pedrer i hi féu amb Mestre Tasà, amb Mestre Claret, amb Mestre Llorenç de Saumeta, amb Mestre Antoni Massanet, àlies Garameu, i va perdre en part els cabells de tant de tragar el gavetó damunt el cap. Un treball feixuc. Bé n'estaven enterats els glosadors que dictaren les següents corrandes:

Es s'ofici de manobre
un ofici molt pesat,
perquè puja i llavors baixa
amb sa mescla dalt es cap.

Més m'estimaria esser
soldat que fer de manobre,
perquè es mestre sempre troba
motiu per barretjar-mè.

I quina trescalamena per Son Doblons, Binicubell, Es Racó, Sa Duaia, Sa Cova, Morell, Ses Pastores, Sa Canova i Betlem, passejant les eines i la senalleta amb la menjua o recapte per la setmana! I, per afegitó, dormir al sostre, damunt pallús o ventim que, qualche pic, se bellugava de puces! Però En Joan i la seva comparsa estaven contents i, en la vida, ja no hi ha companatge millor que l'alegria de la joventut. Bé podia esser carregós el jornal d'aixecar parets seques o parets verdes! Encara sobrava humor per encalçar qualche conill, parar lloses i ballestes i, si el lloc era hàbil, cercar-hi esclata-sangs i picornells.

A Can Tomeu Sopa, va passar-hi dos anys d'escrivent i missatge, fent-hi números i carregant i descarregant sacs. Finalment, En Joan que, de temps enrera, ja estava admès, però sense sou, en el Cos de Correus, va entrar de carter efectiu l'any 1925 i abandonà les seves altres activitats.

III

Ara som a l'actuació d'En Joan com a carter. Vida planera, monòtona, sense gaire esdeveniments, com no sigui un canvi de tres anys, passats a València i a Burriana. Mentre era a fora, sobrevengué la nostra darrera guerra civil.

Durant el llarg període de 1925 a 1960, En Joan Alzamora és estat, dia per dia, al servei del poble i, en temps dolç i en temps aspre, amb fanc i amb pols, ha pelegrinat pels nostres carrers amb un feix de papers i cartes. ¿Qui no l'ha vist fins suara, els vespres d'hivern, quan la nostra miserable lluminària pública només servia per veure la fosca —qui no l'ha vist repassar a la llum de l'encenedor, les adreces de la correspondència a repartir? Els matins, abans de sortir el sol, ¿qui no l'ha topat tirant cap a l'Administració de Correus, amb la cartera reblida de cartes per ordenar-les i enviar-les al tren?

L'ofici de carter no és cap ofici gloriós però sí un ofici de responsabilitat. El carter ha d'esser un home de confiança i tan callat com un confés. Un bocamolla, un paner foradat, un que no sap dur tot sol el feixuc viatge dels secrets, no pot esser carter. El carter no pot comunicar, ni de fill a pare, a qui ha duites les cartes. En certes ocasions, En Joan veia, per exemple, que tal al-lota rebia cartes del seu estimat. Aquell jove era a servir el Rei. Les cartes sovintejava i En Joan, d'una hora lluny, coneixia la lletra. Però aquell soldat, tan diligent en escriure a la seva al-lota, no pensava gaire amb la pròpia mareta que l'enyorava més que ningú. I la pobre dona, en trobar el carter, no sabia estar de preguntar-li:

—¿Que hi ha carta, avui?

En Joan, és clar, no descobria el secret de les cartes del soldat a l'al-lota. Era, no obstant comprensiu i, com a concessió extraordinària, per calmar l'endarrer d'aquella mare, s'enginyava així:

—No hi ha carta, però està bo.

—¿Vol dir està bo? ¿l'om ho saps?

—Vos dic que està bo. No me demaneu res més. Està bo.

I li girava l'esquena, no fos cosa li tregués qualche paraula indiscreta. El soldat, jo ho crec si estava bo! Massa ho

donaven entenant tantes cartes a l'al-lota, unes cartes quilomètriques, a judicar per lo grassos que els sobres venien.

L'ofici de carter no és de gaire lluïment, però és molt important. En veure el carter, palpita més fort el cor dels enamorats que esperen carta. Les mares, si tenen un fill embarcat o al col·legi, surten ansioses al carrer, a preguntar a l'home de les cartes, si hi ha res per elles. Els qui han deixats malalts a la clínica o enyoren notícies de familiars establerts a un altre poble, amb quin esment se preocupen de l'hora en què passa el carter! Ofici humil, aquest ofici, però carregós, delicat i de transcendència social. El carter maneja secrets i diners d'altri, ha de recollir firmes, ha de conferir amb tota manera de gent; per allò que atany al seu ram, ha de dur els llavis cosits i ha de fer el sord, el beneit i el desentès; ha d'esser dematiner i, cada dia, ha de traçar un itinerari diferent per la repartició amb el cavall de Sant Francesc i això significa, entre altres coses, que no se plany i que sap espolsar-se la rampa.

(Continuarà)

DE LA COLONIA

Y seguimos con las preguntas, pero antes un refrán. "Ditxosos es doblers que d'alguna manera tornen a l'amo".

El Estañol se ve muy sucio y abandonado. Las hierbas han crecido de tal forma, que las calles más que una vía pública, parecen un bosque. El Ilmo. Ayuntamiento se lleva sus buenas peras de cada solar.

Mi pregunta es: ¿quién debe de limpiarlo: el que paga o el que cobra?

"Fort estic com una penya, / barrubins no me fan res, / és ver que ho he promès, / però no ho vui atènyer".

Y hablando de solares, se dijo hasta la saciedad, durante la pasada campaña electoral que si tal o cual partido ganaba las elecciones, en cuanto a impuestos, pagaría más quien más tuviera.

La práctica demuestra todo lo contrario. Vaya un ejemplo: si usted tiene un solar y dinero para vallarlo, pagaría aproximadamente un tercio de lo que pagará, si no dispone de medios económicos para cercarlo.

Pregunto: ¿Por qué no se cumple lo prometido?

"Es com ses faves: si no hi afigen, no couen".

Llevamos dos temporadas sin que traigan arena a la playa, y, se sabe por experiencia, que las playas artificiales necesitan por lo menos cinco años, para que la arena se asiente, lo que significa reponer la que se esparce.

FOTO COMENTADA

Aquesta fotografia té dos personatges entranyables per a tots els artanencs que hem superat el mig segle.

Un d'ells no es veu. Per això hem posat a part un retrat seu i us pregam l'imagineu, exuberant d'humanitat, rialla fresca i prompta, al costat de l'aparell fotogràfic, predicant:

—Ha... ha... ha. No vos mogueu, mirau ací... au! al·lotets, feis sa cara alegre... ha... ha... I un renou sec. El clic del caixó de retratar.

—Ja està. Ja vos he pres sa fesomia... ha, ha... ha... ha. No teniu fesomia. I bones rialles.

Era Mestre Pep Butlo, autor del retrat i del quadre del foro. Retratista, pintor, empeldador d'alzines... i dels que deixen record imborrable a qui els ha coneguts.

L'altre és el Frare Miquel, pastor de la guarda i home que educà i entretingué tota una generació.

Qui no recorda aquelles pel·lícules de N'Harold, en Xarlot o en Tomasín, projectades amb un aparell que pareixia una màquina de cosir i que se rodava a mà?

Qui no el recorda ensenyant a tocar tambor i ensems fent guerrilles pels voltants de Can Virell vora s'Ermita?

I sobretot, aquells betlems tan inefables, on tot es movia i a on cabien tots els anacronismes. Al costat de l'aset que rodava la sinia o d'un bou que pasturava, hi posava un tranvia que circulava per foravila. Estic ben segur que Sant Francesc, inventor dels betlems, es mira aquell fraret amb un somriure amorosit.

I, anem a la guarda que ens mira des del fons de l'any 1930, guarnida de primera comunió amb guants, cordonet, llibre i diploma.

Són de darrera a davant i d'esquerra a dreta:

En Xesc Rector, fill de mare centenària i etern utiller de futbolistes. En Valent o Barrines que ens ha fuit del redol; En Damià Nyeco, En Xisco Pains i En Toni d'et's Olors, que eren d'allò més fi del ramat. Comença la segona filera En Llorenç Bul·lo, amb un coll blanc ben ample i que ja du la casca passada pel braç. En Toni Nonga, franciscà de la Tercera i de les Amèriques del nostre Pare Llinàs. En Serafi Violí, que havia d'esser mosset de barber a Can Biel Jordi, fundador de la saga de la perruqueria d'En Miquel Tous. En Lluís Regalat, En Miquel de Son Pou, que avui està en Ets Olors, En Sebastià Batlet, fill d'es menescal i director de la música, ara professor no sé on de no sé què. En Llorenç Gurries, casat amb N'Aina Cinta, a la qual devem un reportatge per lo bé que fa l'obra de palma.

En Sebastià Morellet, etxerevit i viu com una centella, ocupant el centre del retrat com a primer protagonista d'aquest repartiment de la comèdia de la vida. N'Ignasi Maria, guaita entre aquell i En Toni Valls, fill d'En Ramon Marín de Na Catoia, i, guaitant també En Gaspar Masset, amo i "duenyó" de "Helados Rayó".

En Sebastià Figuera, coll obert i recelós, quan encara no tenia cabòries sòcio-proletàries ni uns quants milions a Sa Caixa i no en sabia res de Rússia. I per fi, En Joan Murta, amb la corbata desfeta per disgust de sa mare que el volia ben princernut.

Cosa curiosa.

Nou dels qui estan retratats no han deixat descendència, i ja és una mica tard perquè puguin fer-ho.

A qui sabés l'endeví li bastaria per viure.

¿Qui els ho havia de dir, aquell dia del any trenta, quan a Ca Mestre Pep Bul·lo els feien aquest retrat, del fons del qual ens miren, perquè tú, amic lector, el puguis disfrutar cinquanta-quatre anys més tard?

S. G.

LA COMUNICACION ENTRE EL ENFERMO Y SU MEDICO

Es de gran importancia en la relación médico-paciente que este último exponga todas las particularidades de su dolencia, aunque para él sean intrascendentes; y dentro de la investigación sistemática que el médico dirigirá. El diagnóstico, pieza clave para el ejercicio de la medicina, se logra principalmente por un correcto interrogatorio del enfermo, y aunque éste pueda ser sustituido por sofisticadas técnicas, siempre será a costa de un mayor gasto y de un tiempo perdido.

El enfermo no debe sustraer nada al conocimiento del médico, y si comunicarle todas sus sensaciones desagradables por mínimas que éstas le parezcan, sin soslayar enfermedades anteriores o antecedentes de interés.

Desgraciadamente, la seguridad social que padecemos (mejor llamada IN-salud, que hace más honor a sus resultados) ha arrasado la confianza mutua que debe de existir entre enfermo y médico, ha convertido los consultorios en fábricas de recetas, ha burocratizado uno de los trabajos más humanitarios y vocacional, ha obligado al médico a trabajar contra reloj (ayer 50 enfermos en 2 horas y media, hoy 100 en el mismo tiempo, mañana 200) y ha originado en el usuario unos reflejos defensivos absolutamente perjudiciales y abusivos (así se ha creado el tipo de paciente que para evitarse la espera, acude siempre al médico de urgencias, sin pensar que, además de estar entorpeciendo un servicio público, sólo logrará un alivio mínimo, ya que el médico de urgencias no podrá seguir la evolución de su enfermedad, tarea encomendada al médico de cabecera, y al cual debe remitirle si su caso no es urgente. Otro tipo es aquel que quizá pensando que a la consulta sólo asisten los que no están enfermos, solicita del médico su asistencia a domicilio o fuera de hora, y cuando es preguntado respecto al motivo contesta secamente "que no sabe porque no es médico". Esto es grave, porque indica una carencia absoluta de responsabilidad e interfiere con la labor del médico, que debe ordenar sus avisos dando preferencia al más urgente, e ir preparando de distinto utillaje según la naturaleza presumible de la enfermedad. Si la asistencia médica ha de ser igual para todos, su principal enemigo es este tipo egoísta e irresponsable que actúa como si el médico fuera sólo suyo o como si tuviera más derechos que el resto de los asegurados. Otro tipo de reflejo perjudicial es el que se produce cuando el enfermo se presenta diciendo: "estuve en la consulta del Dr... y me mandó esto", y calla, esperando no sé qué respuesta. Quizá piense que el médico así se hace una idea de su dolencia y le recetará una cosa más fuerte, evitándose molestias. O tal vez espera una diatriba furibunda y exenta de ética respecto al médico precedente. sólo quiere la repetición del tratamiento. En cualquier caso es un vicio a desterrar).

En el sentido contrario, el médico debe informar al enfermo de la naturaleza de su padecimiento, su tratamiento y su pronóstico, procurando que a pesar de la dificultad del lenguaje médico quede claro para el paciente. Existe una excepción fácilmente comprensible, y es cuando el médico sospecha un proceso de urgencia vital que ha de ser evacuado a un centro hospitalario. En este punto, ¿cómo decirle a un padre que su hijo presenta signos meníngeos, o a un hijo que su padre tiene un infarto? Son palabras conocidas que despiertan pánico, y nos arriesgamos a que el familiar, nervioso y asustado, vuele sobre la carretera pendiente sólo de su ansiedad por llegar cuanto antes, expuesto a perder su vida y la de otros en el asfalto. En un caso así el médico debe tranquilizar, quitar importancia al hecho, y esto aunque el traslado sea en ambulancia, ya que los familiares podrían apremiar al conductor con idéntico resultado.

ESCOLA DE PARES

Organitzat per les Associacions de Pares d'alumnes dels centres docents religiosos del nostre poble —i amb el psicopedagog Gregori Mateu com a inspirador— s'ha vingut desenrotllant el cicle de conferències de l'Escola de Pares.

Les Escoles de Pares gaudeixen ja d'una llarga trajectòria dins la vida educacional del present segle: fundades a París per Vèrine a l'any 1929, han suposat de llavors ençà un mitjà excel·lent d'il·lustració dels progenitors en els aspectes fonamentals de la psicologia i la pedagogia dels infants i adolescents.

L'Escola de Pares d'Artà, al llarg del present curs, ha vingut funcionant amb notable èxit d'assistència de pares i mares, preocupats per portar a terme adequadament la seva difícil tasca d'educadors en uns moments particularment caracteritzats per la conflictivitat i la confusió. A través d'aquesta Escola, el nostre poble, cada dia més ric en iniciatives pedagògiques, s'ha vist incorporat a un moviment familiar-educatiu que porta ja darrera sí més de mig segle de fecunda existència. Es de desitjar que, en propers cursos, tenguí continuïtat.

SI PADECES DE

PSORIASIS

CON MEJOR TIPO Y ESTILO

LLAMA AL TEL.: 923-25 16 77

DE SALAMANCA

GARANTIZAN SU CURACION

NOTICIA DE "TOT I MES"

Tenemos que hacernos eco del ingreso con la Categoría de Oficial, al Cuerpo de Correos y Telecomunicación, de PEDRO OBRADOR ALZINA de Ca'n Claret. Hay que hacer constar que las pruebas, efectuadas en Palma fueron rigurosísimas, dándose el caso de haber sido el único aprobado de todos los presentados por la Provincia de Baleares.

Felicitemos, muy efusivamente a sus padres y demás familiares a la par que le deseamos un gran éxito en su carrera al joven Pedro.

Debemos empezar hoy el tot i més con un capítulo de gracias por una buena noticia.

Las gracias al Comandante de puesto de la Guardia Civil D. JOSE GASCO VALVERDE.

Desde que está entre nosotros, los amigos de lo ajeno, se hallan incómodos. Se terminó el campar a sus anchas y, si bien no podíamos decir que nos sintiéramos seguros, lo cierto era que los robos iban disminuyendo.

Ahora acaba de terminar un brillante Servicio que ha permitido la detención de once "cacos" y recuperar género robado por un valor aproximado de seis millones de pesetas. Hay que decir que estos eran de Palma, pero con vinculaciones en Artá, donde fueron detenidos cuatro presuntos ladrones (Y decimos presuntos, porque no podemos decir lo que son hasta que lo haga la justicia) A estos se les encontró un botín valorado en seiscientos mil pesetas. Vajillas, motosierra, y otros muchos objetos.

Y lo más importante: se ha sabido, al fin, quiénes nos desvalijaban hasta ahora impunemente.

Los presuntos ladrones parecen haber comprendido que hay otro camino para andar por la vida. Todos trabajan.

Eso sí. A la espera del correspondiente juicio, porque, esta es otra. La justicia podrá ser lenta, pero es segura. Y cuando menos se lo piensen, caerá sobre los culpables con todo el rigor que se merecen.

Gracias, pues, a la Guardia Civil, en Artá se puede vivir con un índice de Seguridad Ciudadana, mayor que el que se tiene por otros lares.

Ha sido destinado a la Península el hasta ahora administrador de Correos en Artá D. GUSTAVO ADOLFO DEL BARCO. Concretamente, a Lerma (Burgos), al cuidado de treinta y un pueblos en un radio de acción que llega a Palencia y al límite de Aranda del Duero.

Ay, Aranda, tierra del corderito mejor asado del mundo. Pero, a pesar de ello, sabemos que D. Gustavo recordará Aotà. En especial a sus amigos pescadores y ¡como no!, el Mediterráneo. Buen destino.

Alarma en la Asociación de Padres del Colegio de San Buenaventura. Preo-

cupación por la LODE. Aplazamiento de la reunión por falta de quórum. Esperamos se solucionen los problemas. Los niños no son culpables.

ESCLATA-SANQUERS

No, no vos assusteu. Aquesta fotografia hnguan no s'hagués pogut fer. Precisament la treim per la diferència que hi ha d'ara a fa uns quants anys, quan els nostres pinars no havien sofert el terrorisme dels piròmans que ens han deixat les muntanyes despallades.

Sort que els nins d'ara pensen a sembrar-ne de pins. Tornant a la fotografia dels esclata-sanquers, són En

Rafel Ferrer Pujol (Petaca) i En Bernat Nicolau (Mola). Era en 1975. En trobaren trenta-vuit quilos i mig. Havien partit a les vuit i tornaren a dinar a la vila. Ah! Ara ja es pot dir: els agres eren per dins s'Arboceret des Verger.

Som a dins es darrers dies. Ximbombades per aquí, ximbombades per allà. A Ca Na Xineta, a Can Xoroi a Son Servera, an es Club Nàutic de Sa Colònia. A Can Petaca, a Can Beroi, a Can Joan Faro... etc., etc.

Ximbombes ben entonats, En Toni Figuereta, En Vicenç Toro, En Miquel Butler, En Rafel Rotlet, En Miquel Massanet de Na Maressa, En Pipes de Na Vidigos, En Tomeu Mola, casat amb Na Fava, En Pere Gatova i Na Maria Figuereta, que també la sap fer sonar a sa ximbomba. Déu els guard s'humor...

A Can Petaca balla En Gallineta, i canten i fan bulla En Joan Mtxo, En Bernat Randa, L'amo En Miquel de Son Pastor, i es de Son Punyal.

Emocionant s'emissió d'Artà Balla i Canta per Ràdio Balear d'Inca. Bons locutors, En Biel Tous i Na Maria Genovart, que contestaren a ses preguntes que els feien per telèfon. Bona idea del nostre col·laborador Jaume Massanet, que féu possible la cosa.

RETIRAT D'EDICIONS ANTERIORS

Fa dues vegades que ens ha quedat fora de premsa l'ampliació del Supermercat de N'Antoni Flaquer, ubicat a l'Avinguda de Costa i Llobera n.º 39.

L'ampliació ha permès abastir de peix fresc i de carn.

Ara els habitants d'aquell barri d'Artà tendran el peix fresc, agafat de l'hora, en els morros.

Enhorabona!

Dins les abundoses necrològiques del número passat ens quedà confusa la d'En FRANCESC ARBOS, de la CARPINTERIA ARBOS. Des de les planes de l'Artà, volem donar el nostre pesar a la seva esposa, Catalina Garau Llinàs, i als seus fills Llorenç i Joana, filla política i altres familiars. Al cel sia.

Noticia telegráfica de última hora

Nuestro eximio escultor, Juan Ginard Ferrer (SARASATE) hizo poner de pie el pasado sábado día veinticinco, la imagen de la Virgen de la Paz que está realizando para ser entronizada sobre el pedestal de la Bonanova, en Palma.

El objetivo de la puesta en pie, era el poder estudiar el efecto que produciría una vez erigida y corregir, si cabe, algunos detalles como sería, por ejemplo, la posición de su mano izquierda que en la fotografía no puede apreciarse.

Debemos alegrarnos de que Juan haya sacado fuerzas de flaqueza y estar a punto de terminar, él sólo, la gigantesca escultura, superior en concepción y realización a cuanto un artista en solitario puede emprender. Sin el genio, la constancia y la fe en sus propias fuerzas, muy difícilmente puede emprenderse una obra así.

Ahora, en la recta final de su aventura, vemos ya la posibilidad de que esta escultura en acero inoxidable, de dos mil kilos de peso, pueda cumplir la finalidad por la que ha sido creada.

Asistió al acto el ex-senador D. José Zaforteza, que se sintió muy complacido, ya que es el principal impulsor de tan magna obra.

Juan Llabrés sacó fotografías y no otro es el autor de la que publicamos. Otra personalidad asistente fue el gran periodista y publicista finés Sr. Mati.

ECO

LES QUATRE ESTACIONS

HIVERN

Al matí, forta gelada
que cobreix el sementer
ran l'atreuit ametler
que ja té sa flor badada.

Amb la muntanya nevada
comença el mes de gener
amb Sant Antoni que ve
enmig de la cavalcada.

El blat ja mostra el seu bri
que ara és tendre, verd i fi
i a l'estiu serà una espiga.

Tot cova en l'hivern cruel
mentre la terra, fidel,
treballa sense fatiga.

J. SARD

DEMOGRÀFIQUES

Movimiento natural de población
durante el mes de enero

NACIMIENTOS

Día 1 de Enero. Isabel Pastor Bauzá, hija de Juan y de Ana María. C/. Argentina, 42.

Día 14. Isabel Ginard Pastor. Hija de Juan y de Maria. C/. Argentina, 26.

Día 23. Pedro Sureda Ginard. Hijo de Pedro y de Bárbara. C/. Pontarró, 5.

Día 23. Luis Canet Gil. Hijo de Melchor y de Balbina Francisca. C/. Menéndez Pidal, 17.

Día 23. Margarita Quetglas Adrover. Hija de Francisco y de Juana. C/. Pontarró, 39.

Día 26. Antonio Francisco Jiménez Gel. Hijo de Antonio y de Ramona. C/. Menéndez Pidal, 28.

MATRIMONIOS

Día 1 de Enero. Juan Carlos Carrió Perez con Rosa Margarita Carrió Arborea. C/. Sorteta, 48.

Día 21. Rafael Cruz Rios con Francisca Bernad Alzamora. C/. Barracas, 37.

DEFUNCIONES

Día 31 de Diciembre. Pablo Morey Cabrer, a) Escolà. C/. Aixa, 3.

Día 3 de Enero. Juan Vives Femenías, a) Gurries. C/. Antonio Blanes, 22.

Día 4. Mateo Riera Gil, a) Molinet. C/. Figueras, 53.

Día 16. Miguel Servera Nadal, a) Cupa. C/. Conquistador, 5.

Día 21. María Alzamora Canet, a) Cama. C/. Costa i Llobera, 69.

Día 31. Antonia Nicolau Lliteras, a) Garrofa. C/. Teulera, 30.

Del passat Sant Antoni: trenta-dues passes!

A les passades festes de Sant Antoni es va donar un fet que ha portat una llarga cua de comentaris: es tracta del canvi d'itinerari de l'*Acompnyada* que va deixar de passar per un tram del Carrer Major i per la Plaça del Marxando, rompent amb una tradició, no ja d'anys, sinó, segurament, de segles.

Comprenem la justíssima indignació dels veïnats d'aquells tros de carrer —tal vegada el de més "solera" d'Artà (per qualque cosa va esser durant oltos de temps "el carrer ma-

jor")—, els més vells dels quals (la Posada de Sa Bedeia, la barberia de Ca'n Jordi, Ca na Rotjeta, Ca na Juana, Ca's Metge Corrales, Ca'n Amadeo, S'Adrogueria, el vell forn de Ca'n Mosca, Es Racó, Ca'n Viulí, etc., etc.), tota la seva vida havien vist passar per ran de ca seva la solemne *Acompnyada* de Sant Antoni i aquest any s'han quedat sense. I tot per desviar l'itinerari per dos carrers tan impersonals (per poc habitats de veïns) com són la Plaça de Sa Carn i el Carrer Fondo, i per allargar-lo —la raó era aquesta: allargar el recorregut— amb... trenta-dues passes! Trenta-dues passes!! , que n'hi ha hagut que les han comptades.

I és que el que no s'ha de fer mai és rompre amb les tradicions, sobretot en coses que, en si mateixes, són pura tradició, com ocorre amb la festa de Sant Antoni, i sobretot, també, per part d'aquelles persones que, en teoria, més les haurien d'estimar.

Així que nosaltres, per molt que Mossèn Gili (com sempre perfectament a les ordres dels petits poders locals més o manco fàctics) hagi tractat de justificar l'injustificable a damunt el nostre estimat —a pesar de tantes coses! — col·lega *Bellpuig*, pensam que aquest canvi de recorregut és un desbarat tan gros que no passa ni per l'amplària del Carrer Fondo.

Ni per l'amplària de la Gran Via ni de la Plaça Nova, que són els indrets a on pareix que, per acabar de consumir el seu despropòsit, volen arribar a dur la *colcada* i les *Beneïdes* els que han començat enguany per desviar el seu curs tradicional: Així —diuen— els tractors hi cabran millor. Ja no mos ne faltaria d'altra! ¿No se n'han temut, aquesta gent, que Sant Antoni ama els vells carrers, més tost estrets i torçuts, les façanes antigues, les pedres venerables...? (I que ho és de garrida, l'*Acompnyada*, quan enfila el coster del Carrer Major, cap a la plaça del Marxando!) Si la seva sensibilitat de tractor no els ho deixa veure, que es dediquin a altres coses. No a espanyar les nostres festes més estimades.

Perquè si el problema consisteix, com s'ha dit, a allargar l'itinerari de l'*Acompnyada* per fer lloc al número creixent de participants, doncs que se cerqui una solució —que n'hi toca haver— que no suposi desvestir un sant per vestir-ne un altre. Que passi l'*Acompnyada* per més carrers, endemés de passar pels mateixos carrers de sempre.

Des d'aquí, per tant, fent-nos ressò del sentir dels veïnats del Carrer Major i de no pocs artanencs que estimen la festa, demanam el que segueix:

- a) que no es repetesqui l'any que ve l'endemana d'enguany;
- b) que no es toqui Sant Antoni d'allà on està.

Si es plau.

EQUIP-2